

基础维吾尔语

易坤琇 高士杰 编著

中央民族学院出版社

一九九一年·北京

前 言

本书是中央民族学院维吾尔语专业汉族学生初学维吾尔语使用的教材，也可供具有高中以上文化程度的成年自学者使用。

中央民族学院于五十年代初开设维吾尔语专业，至今已三十多年。到六十年代中期为止，一直以培养汉族学生学习维吾尔语为主。学生入学后均要学习基础维吾尔语，本书就是在以往多年教学实践的基础上于1979年编成的。近十年来，本教材几经使用，反复修改。当时采用的是以拉丁字母为基础的维吾尔文，此次出版采用了以阿拉伯字母为基础的维吾尔文，部分内容再次进行了修改补充。

本书自始至终贯彻实践第一，理论联系实际的原则，以句型为主，听、说领先，听、说、读、写、译全面要求。课文紧密结合语法，由浅入深。练习形式多样，内容力求充实。为使学习者更好地消化巩固各阶段所学知识，本书还有计划地安排了八个复习课。

全书共44课，讲授维吾尔语的语音知识、基本语法和常用句型。共收单词约1,600个，长短课文68篇。学完本书可达到能进行日常会话，阅读一般文章和写作短文的水平，可为进一步学习维吾尔语打下坚实的基础。

在编写过程中曾得到中央民族学院哈密提·铁木耳教授及维吾尔语文教研室吐尔逊·吾守尔、吐尔逊·阿尤甫等同行专家的热情帮助，本书的维吾尔语部分大都经过他们审阅，在此谨向他们表示由衷的感谢。

由于笔者水平所限，不足和错误之处在所难免。欢迎读者批评指正。

编著者

1988年2月

目 录 مۇندەرىجە

第一课.....	(1)
维语字母	
元音和辅音	
元音 ئى، ئا	
辅音 م، ن، ل، د-ت	
第二课.....	(9)
元音 ئۇ، ئۈ	
圆唇元音与展唇元音	
辅音 ق، ك، ب-پ	
第三课.....	(16)
元音 ئۆ، ئو، ئه	
辅音 ز-س، گ-ك	
音节与重音	
第四课.....	(26)
元音 ئې	
辅音 ي، د، غ-خ، چ-ج	
前元音、后元音与中性元音	
元音和谐	
(第五课.....	(38)
辅音 ھ، ژ-ش، ۋ-ف	
隔音符号 “ء”	

移行规则

第六课..... (47)

语音小结

第七课..... (56)

句型:

مەن ئوقۇغۇچى (مەن).

ئۇ مۇئەللىم ئەمەس (تۇر)، ئۇ ئىشچى (دۇر).

课文

语法: 维语的词类

句子

人称代词

直陈现在时判断系动词

直陈现在时判断系动词的否定形式

第八课..... (66)

句型:

سىز ئوقۇغۇچىمۇ (سىز)?

ھەئە، مەن ئوقۇغۇچى (مەن).

سىلەر ئىشچى (ما)?

ئۇ كىم?

语音: 句子的降调和升调

语法: 陈述句

一般疑问句

特殊疑问句

第九课..... (78)

句型:

بۇ كىتاب ناھايىتى ياخشى.

ئۇيغۇرچە ژۇرنال بار / يوق.

课文

语法: 附加成分、变体及附加成分的分类

前附加成分与后附加成分

词干与词干的分类

前词干与后词干

附加成分同词干的结合原则 (一)

名词的数

“بار / يوق” 形式

第十课..... (100)

句型:

مېزنىڭ مەكتەپ بېيجىڭدا.

سەنىپتا ئۇيغۇرچە خەرىتە بار / يوق.

课文

语法: 清附加成分与浊附加成分

清词干与浊词干

附加成分同词干的结合原则 (二)

名词的变格

主格

位格

“...دا ... بار / يوق” 形式

第十一课..... (100)

句型:

بۇ قەلەم مېنىڭ.

بۇ مېنىڭ كېزىتىم.

课文

语音: 多音节词中元音 ئا، ئە 的弱化

- 语法：圆附加成分与展附加成分
 开附加成分与闭附加成分
 圆词干与展词干
 开词干与闭词干
 附加成分同词干的结合原则（三）
 所有格
 名词的领属附加成分（一）

第十二课 (111)

句型：

بۇ بىزنىڭ ئاشخانىمىز.
 مېنىڭ ئاكام بار / يوق.

课文

语音：单音节词中元音 ئە 的弱化

单音节词中元音 ئا 的同化

清辅音 پ ، ك ، ق 的浊化

语法：名词的领属附加成分（二）

名词所结合的附加成分的顺序

“...نىڭ ... ي بار / يوق” 形式

第十三课 (125)

复习

语音：元音 ئا ، ئە 弱化小结

语法：附加成分的结构特点

词干的结构特点

附加成分同词干的结合原则小结

第十四课 (137)

元音 ئۇ، ئو، ئى的减音

语法：直陈现在持续式A（一）

——肯定式

第十七课..... (172)

句型： مەن مەكتەپكە بارىمەن.
بىر مەجلىسكە بارىمىز.
بۇ رەسىمنى ئەمەتكە بېرىمەن.
سېز كۆنۈكمە ئىشلەۋاتامسىز؟

课文： | قىشلىق تەنل توغرۇلۇق سۆھبەت
| سۆھبەت |

语音：浊辅音 گ، غ的清化

语法：与格

直陈现在持续式A（二）

——否定式和疑问式

第十八课..... (182)

复习

练习

第十九课..... (188)

句型： مەن تۈنۈگۈن ئاخشام كۆنۈكمە ئىشلىدىم.
مەن چۈشتە توپ ئوينىدىم.
يەكشەنبە كۈنى كىنو كۆردۈڭمۇ؟
مەن سىنىپتىن كەلدىم.
بۇ سائەت ئۇ سائەتتىن ياخشى.
بىز 6 - دەرسكچە تەكرارلىدۇق

课文： | ئەيگەك توغرۇلۇق |

语法：从格

止格

直陈一般过去式的肯定式、否定式和疑问式

第二十课..... (202)

句型: بىر سائەت ئالتىدە ئورۇندىن تۇرىمىز.

سائەت بىر بولدى

سائەت تۆتتىن ئۈچ مىنۇت ئۆتتى.

سائەت نۆتكە بەش مىنۇت قالدى / كەم.

ئۈستەلدىكى ژۇرنال ئانارگۈلنىڭ.

课文: بىزنىڭ ئالىي مەكتەپتىكى تۇرمۇشىمىز.

语法: 数量数词和顺序数词

时刻表达法

范围特征格

第二十一课..... (216)

句型: شياۋلى ئۇيغۇرچىنى ئۇيغۇرلاردەك سۆزلەيدۇ.

يازدا بېيجىڭ ئىسىقراق.

بۇ شېئىرنى مەن تەرجىمە قىلاي.

خەنزۇچە سۆزلىمەڭلار، ئۇيغۇرچە سۆزلەڭلار.

مەن ھازىر بارايمۇ؟

课文: مۇتەللىم بىلەن ئوقۇغۇچىلار

语法: 形似格

形容词的级

形容词的减弱级

动词的祈使式

——肯定式、否定式和疑问式

第二十二课..... (228)

句型: مەن بېيجىڭغا 1985 - يىلى كەلدىم.

بۈگۈن ئايغا / چىسلاغا تۆت.

بۈگۈن كۈنگە دۈشەنبە.

6 - چىسلا ھەپتىنىڭ 3 - كۈنى بولىدۇ.

9 - ئاينىڭ 1 - كۈنى ھەپتىگە ئىككى (بولىدۇ).

课文: I ئۇلۇغ كوممۇنىزم جەڭچىسى - لېي فېڭ

I سۆھبەت

语法: 年、月、日表达法

“星期×”表达法

对“号(日)”及“星期×”的问答法

第二十三课..... (245)

句型:

ھەر كۈنى ئەتىگەندە گىمناستىكا ئويماش - ئۇنىڭ ئادىتى.

بۇ كىتابنى بۈگۈن قايتتۇرۇش كېرەك / لازىم.

سەن ئويغۇرچىنى كۆپ سۆزلىشىڭ كېرەك / لازىم.

دەرس ۋاقتىدا پاراڭلاشماسلىق كېرەك / لازىم.

بىر ئۆگىنىشتە قىيىنچىلىقتىن قورقماسلىقىمىز كېرەك / لازىم.

课文: ساۋاقداشلارنىڭ ئەھۋالى توغرىلۇق سۆھبەت

语法: 动名词

ش动名词

动名词与كېرەك / لازىم相结合的各种形式

第二十四课..... (259)

复习

语法：动词人称、数及普称、尊称小结

练习

第二十五课..... (267)

句型：

سىلەر سۇ ئۆزەلمەيسىلەر؟

مەن سۇ ئۆزەلمەيمەن.

ئەتە (بىز) ھەممىمىز سانائەت كۆرگەزمىسىگە بارىمىز.

课文：

۱ جۇڭگو — بىز ھەر مىللەت خەلقىنىڭ ئۇلۇغ ۋەتىنى

۱ سۆھبەت

语法：能动式动词与非能动式动词

代词 ھەممە 的用法

第二十六课..... (280)

句型：

ھېلىقى رەسىم سىزغان بالا — دولقۇننىڭ ئىنىسى.

بۇ — پوچتەخانىدا ئىشلەۋاتقان ساۋاقدىشىمىدىن كەلگەن خەت.

يەنە سورايدىغان سوئالىمىز يوق.

بۇ كۈنلۈك مېنىڭ / مېنىڭكى / مېنىكى.

课文：

ئۆگىنىش ئۈسۈلى توغرىلۇق سۆھبەت

语法：形动词

完成形动词

持续形动词

未完成形动词A

定语后名词的省略

第二十七课..... (294)

句型:

(294) تېمەنئەنمېندە قىزىل بايراقلار لەپىلدىمەكتە.
 بەكشەنبە كۈنى تازىلىق قىلماقچىمەن.
 بۈگۈن ئاخشام تېلېۋىزور كۆرمەكچىمۇسىز؟
 ھاق، مەن تېلېۋىزور كۆرمەكچى ئەمەسمەن.
 بىز ئىشتىن چۈشكەندىن كېيىن بارىمىز.

课文:

I خەلق ناخشا ئېيتماقتا.
 II دۇكانغا بېرىش توغرۇلۇق سۆھبەت

语法: 动名词

直陈现在持续式B

目的动词

直陈现在目的式

副词 كېيىن 的用法

第二十八课..... (306)

句型:

داۋۇت ئولتۇرۇپ گېزىت كۆرۈۋاتىدۇ.
 ئۇلار ئەتە تېمەنئەنمېنگە بېرىپ رەسىمگە چۈشۈدۇ.
 يۇمەكتەپ 1983 - يىلى قۇرۇلدى.
 بۇ يېزا 1949 - يىلى ئازادلىق ئارمىيە تەرىپىدىن ئازاد
 قىلىندى.

课文:

I جۇڭگو كوممۇنىستىك پارتىيىسى
 II قۇربان ھېيتىنى ئۆتكۈزۈش توغرۇلۇق سۆھبەت

语法：副动词

پ 副动词

语态

主动态

被动态

第二十九课..... (320)

复习

练习

第三十课..... (324)

句型:

تۈنۈگۈن مەجلىس بولۇپ قىلىپ ئېكە كۈرسىيىگە بارالمىدىم.

ئازادلىقتىن بۇرۇن مەن ئىشپى ئىدىم.

بىر يىل بۇرۇن مەن دوختۇر ئەمەس ئىدىم.

سەن شۇ چاغدا تەنھەرىكەتچى ئىدىڭمۇ / تەنھەرىكەتچى
مىدىڭ؟

ئازادلىقتىن بۇرۇن مەن زاۋۇتتا ئىشلەيتتىم.

مەن بېيجىڭغا كېلىشتىن بۇرۇن ئۇيغۇرچە بىلمەيتتىم.

سەن بۇرۇن دائىم مۇز تېپىلاقتىڭمۇ / تېپىلامتىڭ؟

بىز ئۇلۇشكۈن توپ مۇسابىقىسى ئۆتكۈزەتتۇق. يامغۇر

يېغىپ قېلىپ ئۆتكۈزەلمىدۇق.

课文:

I مېنىڭ ئائىلەم

I سۇ ئۈزۈش توغرىلۇق سۆھبەت

语法：助动词

助动词 ٩ا (一)

直陈过去时判断系动词

直陈过去未完成式 A

第三十一课..... (342)

句型:

ھازىر بىز دوختۇر بولدۇق.
 ئۇ پوچتىخانغا خالتا ئەۋەتكىلى كەتتى.
 بىز بېيجىڭغا كەلگىلى بىر يىل بولدى.
 بۇ ۋەزىپىنى بىر ھەپتەدە ئورۇنلىغىلى بولدۇ.
 مۇئەللىم بىزنى سۆھبەت يىغىنىغا قاتناشتۇردى.
 ئانام دائىم سىڭلىمغا خەت يازدۇرىدۇ.

课文:

I پويىزدىكى سۆھبەت
 I دەرس تەكرار قىلىش توغرىلۇق سۆھبەت

语法: 系动词 بول- 的用法

غىلى 副动词

强制态

第三十二课..... (359)

句型:

بىز تۇنۇگۈن ئالغان ئۇنىۋالغۇ مۇشۇ كىتابچە بار.
 بىزنىڭ بۇرتىمىز 1949- يىلى ئازاد بولغان.
 مەن بۇ روماننى كۆرگەن (مەن).
 مەن بۇ روماننى كۆرمىگەن (مەن).
 سىز بۇ روماننى كۆرگەنمۇ (سىز)?

بىز ھېلىقى ماقالىنى كۆرۈپ بولدۇق.
مەن ئوقۇپ باقاي / كۆرەي.

课文:

I شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونى
I دۇكاندا.

语法: 量似格

直陈现在完存式

助动词 بول

助动词 - باق (- كۆر)

第三十三课..... (370)

句型:

(ئەگەر) مەن ئۇيغۇرچە سۆزلىسەم، شاۋۋاڭلار چۈشەنەل-
مەيدۇ.

(ئەگەر) ياخشى بولسا، ئالاي.

(ئەگەر) بۇ ناخشىنى ئۆگەنگەن بولساڭلار، باشقىسىنى
ئۆگىنەيلى.

تۈنۈگۈن يامغۇر ياغمىسا / ياغمىغان بولسا، ئېكسكۇرسىيىگە
باراتتۇق / بارغان بولاتتۇق.

بۇ ئىمارەتلەر پۈتۈپ قالدى.

مەن ئۆزەمنىڭ قەلىمىدە / قەلىمىدە يازاي.

مەن ئۆز قەلىمىدە يازاي.

课文:

I سلام خەت

I بىرلەشمە كۆڭۈل ئېچىش يىغىنى توغرىلۇق سۆھبەت

语法：假定式

助动词- قال (二)

指己代词

单句、复句

第三十四课..... (387)

复习

语法：动词方式小结

练习

第三十五课..... (393)

句型：

ساۋاقداشلار تاپشۇرۇقنى ئىشلەپ بولۇشتى.

ئۇلار كۆرۈشمىگىلى ئۇزۇن ۋاقىت بولدى.

مەن داۋۇتلار بىلەن ئۈرۈمچىدە تونۇشقان.

ئايىم مېنىڭ يوتقىنىمنى تىكشىپ بەردى.

ئۇ ھېلىقى ماقالىنى ئۈچ قېتىم تۈزەتكەنىدى، بۈگۈن

يەنە بىر قېتىم تۈزەتتى.

مېنىڭ بىلەن كارىڭلار بولمىسۇن، ئىشلەۋېرىڭلار.

مۇنچىلىك يامغۇر نېمە، مۇسابىقىمىزنى باشلاۋېرىمىز.

ھازىر كىتاب ئارىيەت ئېلىشقا بولىدۇ.

课文：

I لېنىن ساتىراشخاندا

I خەت سېلىش توغرىلۇق سۆھبەت

语法：交互—集合态

直陈过去完存式A

附加成分، ۋە -